

Sytuacja kadrowa w chińskich siłach zbrojnych

Marcin Przychodniak

Odwołanie w ostatnich miesiącach ministra obrony, gen. Li Shangfu, wymiana dowódców Strategicznych Sił Rakietowych w ramach działań antykorupcyjnych czy kampania dyscyplinująca oficerów są elementami wzmocnienia kontroli partii nad siłami zbrojnymi ChRL. W ten sposób Xi Jinping chce zwiększyć potencjał armii i jej gotowość do działania. Przedłużający się proces wyboru nowego ministra obrony, a także dymisja protegowanych Xi wskazują jednak, że realizacja planów KPCh napotkała przeszkody.

Pozycja armii w ChRL. Statut Komunistycznej Partii Chin (KPCh) zakłada podległość Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (ChAL-W) wobec organów partii, a nie państwa. Kontrolę nad armią sprawuje Centralna Komisja Wojskowa (CKW), której przewodniczącym jest Xi – jednocześnie sekretarz generalny KPCh i przewodniczący ChRL. Sześciu z siedmiu obecnych członków CKW to generałowie, dwóch jej wiceprzewodniczących zasiada w Biurze Politycznym, drugim co do ważności organie decyzyjnym partii, a pozostali w Komitecie Centralnym (KC) KPCh. Minister obrony, także członek Komisji, przede wszystkim zarządza armią, podczas gdy główne kierunki jej działania wyznaczają CKW i KC KPCh.

Przez lata armia miała duże znaczenie dla utrzymania władzy KPCh, zwłaszcza w okresie rewolucji kulturalnej. W latach 90. XX w., w zamian za zmniejszenie roli ChAL-W w instytucjach partyjnych, KPCh ograniczyła nad nią nadzór. Jednocześnie systematycznie rosły nakłady finansowe na wojsko – w latach 2012–2020 oficjalny budżet obronny podwoił się, osiągając poziom blisko 230 mld dol. (drugi wynik na świecie po USA). Sprzyjało to korupcji na styku partii i wojska, zwłaszcza na poziomie prowincji. Na początku XXI w. przejawem tych powiązań było wsparcie przez część dowódców ówczesnego sekretarza KPCh w Chongqing, Bo Xilaia, w rywalizacji z Xi o stanowisko szefa partii. Po przejściu władzy w 2012 r. Xi dążył do ukrócenia powiązań polityczno-wojskowych, szczególnie wśród wewnątrzpartyjnej opozycji. Wyrzuceni z partii i skazani w procesach za korupcję zostali m.in. byli wiceszefowie

CKW, generałowie Xu Caihou (w 2014 r.) i Guo Boxiong (w 2016 r.). Rozpoczęta w 2015 r. [reformacja sił zbrojnych](#) oprócz zmian technologicznych i strukturalnych obejmowała czystki personalne, zgodnie z potrzebami kierownictwa KPCh. Do marca 2016 r. skazano ponad 60 wyższej rangi oficerów. Efektem powyższych zmian był nowy skład CKW wybrany w 2017 r. przez [XIX zjazd](#) KPCh.

Sytuacja kadrowa w chińskiej armii. Kolejnym przejawem centralizacji władzy KPCh i Xi nad armią był skład powołanej w 2022 r. nowej CKW, a także nominacja nowego ministra obrony w marcu 2023 r. W raporcie z [XX zjazdu](#) z października ub.r. podkreślono m.in. konieczność wzmocnienia przywództwa KPCh nad armią, co mieli gwarantować zaufani oficerowie Xi w CKW. Większość z nich współpracowała z nim, kiedy był gubernatorem prowincji Fujian, a także sekretarzem partii w prowincji Zhejiang.

Pierwszym wiceprzewodniczącym CKW jest obecnie generał Zhang Youxia, który pomimo osiągnięcia nieformalnego wieku emerytalnego (68 lat) pozostał na stanowisku na kolejną kadencję. Jest weteranem wojny z Wietnamem z 1979 r., a także byłym dowódcą okręgu wojskowego graniczącego z Rosją i Koreą Północną. Ojcowie jego i Xi przyjaźnili się. Drugim wiceszefem CKW został generał He Weidong – były dowódca „wschodniego teatru” obejmującego Tajwan, a także oficer sztabowy odpowiedzialny m.in. za przygotowanie ćwiczeń wojskowych wokół wyspy po wizycie [Nancy Pelosi](#) w sierpniu 2022 r., z czego mógł wynikać jego niespodziewany (nie był wcześniej nawet jej członkiem) awans na wiceszefa Komisji.

BIULETYN PISM

Na stanowiskach zajmowanych w poprzedniej kadencji pozostali admirał Miao Hua (odpowiedzialny za kwestie polityczne) i generał Zhang Shengmin (szef departamentu dyscypliny). Skład CKW uzupełnili generał Liu Zhenli, szef departamentu połączonych sztabów (awansowany przez Xi w 2017 r. na generała), oraz radca państwowy i minister obrony, gen. Li Shangfu.

Chińską armię dotykają problemy kadrowe. W 2022 r., po redukcji wynikającej z reformy 2015 r., ChAL-W liczyła nieco ponad 2 mln żołnierzy. Stałe są jednak trudności z przekonaniem młodych ludzi do zawodowej służby w armii, tj. rekrutacją co roku zaplanowanych ponad 400 tys. nowych żołnierzy. Jednocześnie, aby poprawić efektywność i kontrolę nad rezerwami (ok. 500 tys. osób), władze ChRL w 2020 r. przeniósł nadzór nad nimi do CKW i KC, pozbawiając wpływu lokalne komitety partyjne. Dodatkowym problemem jest brak rekrutów mających kwalifikacje do obsługi zaawansowanego technologicznego sprzętu (np. w wojskach elektronicznych), których od kariery wojskowej odciągają lepsze perspektywy w biznesie, a także nadmierna ideologizacja i upolitycznienie systemu szkolenia. Władze starają się też zwalczać proceder kupowania awansów, od lat odgrywający istotną rolę w ChAL-W. W tym celu w 2021 r. został zmieniony system promocji, aby odzwierciedlał m.in. doświadczenie posiadane przez oficerów. Wprowadzono też nagrody motywacyjne, np. wyższy stopień po uzyskaniu tytułów zawodowych lub stopni naukowych.

Zmiany personalne i nowe regulacje. W celu wzmocnienia lojalności żołnierzy władze KPCh wykorzystują przede wszystkim kampanię antykorupcyjną. Jej wyrazem były prawdopodobnie ostatnie dymisje ministra obrony i dowódców wojsk rakietowych. Odwołany oficjalnie w październiku br. szef resortu obrony nadzorował w 2017 r. departament zakupów uzbrojenia w ChAL-W. Nowi dowódcy tej komórki w lipcu br. informowali o wszczęciu postępowania związanego z nieprawidłowościami, które miały miejsce, gdy kierował nią gen. Li. Od końca sierpnia minister przestał pojawiać się publicznie. Stojący na czele Strategicznych Sił Rakietowych generałowie Li Yuchao oraz Xu Zhongbo zostali w lipcu br. odwołani (bez podania oficjalnych przyczyn), a na ich miejsce awansowano dowódców wywodzących się z lotnictwa i marynarki. Według Departamentu Obrony USA w tym samym czasie w wojskach strategicznych zrezygnował ze służby dowódca departamentu systemów kosmicznych, a jego stanowisko pozostaje nieobsadzone. Kontekst korupcyjny wzmocnia fakt, że wojska rakietowe przechodziły w ostatnich latach rozbudowę. W 2016 r. powiększono je o sześć brygad, a od 2021 r. zostało wybudowanych ok. 300 nowych silosów dla międzykontynentalnych rakiet strategicznych. Wojska te są fundamentem chińskiego odstraszania jądrowego i jako

takie odgrywają kluczową rolę w planach działań w razie eskalacji aktywności wobec Tajwanu. To ten rodzaj wojsk otrzymuje też najnowsze chińskie technologie [broni hipersonicznej](#).

Równoległe z działaniami dyscyplinarnymi potrzebę większego podporządkowania sił zbrojnych partii podkreślił Xi w lipcu br., podczas sesji Biura Politycznego poświęconej potencjałowi sił zbrojnych. W październiku br. na łamach partyjnej prasy wojskowej ukazał się artykuł sugerujący komórkom partyjnym w ChAL-W silniejszą współpracę z KPCh, a także intensyfikację politycznego szkolenia żołnierzy.

Wnioski. Ostatnie zmiany personalne w chińskich siłach zbrojnych są kolejnym elementem zacieśniania nad nią kontroli przez KPCh. Kierownictwo partii zdaje sobie sprawę z negatywnego wpływu korupcji na poziom gotowości sił zbrojnych. Chce go ograniczyć – jeśli nie wyeliminować – nie tylko w odniesieniu do procesu przebrojenia ChAL-W, ale też do jakości jej kadr dowódczych czy też procesu szkolenia. Możliwe jest też, że Xi dąży do skonsolidowania politycznej bazy w partii, czyli oficerów wysokiego szczebla, którzy są najliczniejszą delegacją głosujących podczas [sesji OZPL](#), gdy wybierany jest m.in. przewodniczący ChRL.

Silniejsza kontrola partii nad ChAL-W może być postrzegana jako kolejny element budowy przez ChRL wiarygodnej zdolności do podjęcia skutecznych działań przeciwko Tajwanowi oraz uzyskania pełnej kontroli nad Morzem Południowochińskim. Zdolność ta zależy nie tylko od modernizacji technicznej sił zbrojnych, lecz także od jakości dowodzenia i kontroli, obniżanej istotnie przez korupcję i niski poziom kwalifikacji kadry oficerskiej. Te dwa czynniki mogą prowadzić – analogicznie jak w Rosji – do wytworzenia patologicznego systemu, w którym kadra oficerska zafalszowuje obraz stanu podległych jednostek, chcąc przede wszystkim chronić swoje – nielegalnie uzyskane – przywileje. Reforma chińskich sił zbrojnych wpisuje się więc wprost w strategiczną rywalizację ChRL z USA i rozbudowę potencjału wojskowego innych państw regionu, np. Japonii.

Xi może jednocześnie nie być też pewien lojalności sił zbrojnych, której wysocy rangą przedstawiciele mogą obawiać się utraty przywilejów, a przez istniejące powiązania z politykami mogą być prowokowani do większego oporu wobec celów przewodniczącego. Ostatnie dymisje wskazują, że wzmocnienie przez Xi kontroli nad armią może napotkać przeszkody, co potwierdza m.in. niepowołanie nowego ministra obrony. Możliwe, że nawet w sytuacji centralizacji władzy trudno jest znaleźć kandydata gotowego do realizacji planów kierownictwa partii w zakresie dyscyplinowania kadry dowódczej wbrew woli części oficerów. Brak ministra oddali zaś perspektywę podjęcia decyzji o zaangażowaniu chińskich sił zbrojnych w konflikt z USA czy eskalację wobec Tajwanu.